

ԱՍԻԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ

**ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ**

*Հանձնման ամսաթիվ – 17/01/2014
Վերանայման ամսաթիվ – 05/02/2014*

Ենթաձրագիր V

**ՏԱՎՈՇԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ**

L2860-ICB-1-05/2

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ ԵՎ ԲԵՐԴ ՔԱՂԱՔՆԵՐ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան,
փետրվար, 2014թ

ԱՍԻԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ

**ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ**

Ենթաձրագիր V

**ՏԱՎՈՆՇԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ**

L2860-ICB-1-05/2

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ ԵՎ ԲԵՐԴ ՔԱՂԱՔՆԵՐ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԳՇՆ ՍՊԸ տնօրեն՝

Վ. Հովասափյան

Բնապահպան՝

Ք. Սահակյան

Երևան,
փետրվար, 2014թ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ 4

2. ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ 4

3. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ ԵՎ ԿԼԻՄԱՆ..... 5

4. ԿԵՆՍԱԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՀՊԱՆՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐ..... 6

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ 8

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. Բնապահպանական արագ գնահատման (ԲԱԳ)ստուգաթերթ 9

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ 13

1. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ

Ենթաճրագրի այս ենթաբաղադրիչի նպատակն է՝ բարելավել ճրագրի շրջանակներում ընդգրկված ՀՀ Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքների խմելու ջրի մատակարարման համակարգերը:

Առաջնահերթությունը տրվել է բնակավայրերի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավմանը: Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքների բնակավայրերի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման նպատակով իրականացվող աշխատանքները ներառում են՝

- Արտաքին ջրատարի վերակառուցում՝ de200-de300 պողպատե խողովակներով՝ L=5300մ երկարությամբ,
- Բաշխիչ ցանցում de50-de200 տրամագծերի պոլիէթիլենե ջրազների կառուցում՝ L=35045մ ընդհանուր երկարությամբ,
- Ընդհանուր թվով 2120 բաժանորդների ջրաչափական հանգույցների և անհատական տների մուտքազների կառուցում՝ de20-32 պոլիէթիլենե խողովակներով,
- Ընդհանուր թվով 28 փականային հորերի կառուցում,
- Ընդհանուր թվով 62 թաղված փականային հանգույցների կառուցում,
- 250 և 500մ³ ծավալով ՕԿՋ-երի վերանորոգում, քլորակայանի կառուցում:

Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքների բնակչության թիվը 01.01.2012թ. դրությամբ կազմում է 14130 մարդ, որից Նոյեմբերյանի բնակչությունը կազմում է 5630 մարդ, իսկ Բերդինը՝ 8500 մարդ: Բաժանորդների ընդհանուր թիվը Նոյեմբերյան քաղաքում կազմում է 1270, իսկ Բերդում՝ 1717:

Տարեկան բնակչության աճի ցուցանիշը համաձայն «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻ 2012»-ի հրատարակված տվյալների՝ կազմում է 0.43%:

Ծրագրի իրականացման արդյունքում նախատեսվում է ճրագրում ընդգրկված համայնքների բնակիչներին ապահովել խմելու որակի ջրով և կայուն ջրամատակարարմամբ:

2. ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՇԵՌԱՑՄԱՆ ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ենթաճրագրում ընդգրկված Նոյեմբերյան քաղաքի ջրամատակարարումն իրականացվում է «Բերդավանի» խորքային հորերից՝ մեխանիկական եղանակով և «Գիժ սար», «Վարարաղբյուր», «Սպիտակաշեն», «Սրոցահանք» աղբյուրներից՝ ինքնահոս եղանակով:

«Գիժ սար» աղբյուրներից վերցված ջուրը՝ Փ150-250 մմ տրամագծի մոտ 56 կմ երկարությամբ ջրատարներով տրվում է ՕԿՋ-ներ: ՕԿՋ-ներն ունեն սանիտարական գոտի, որի տարածքում կա քլորակայանի տնակ և պահակատուն: Գիժ սարի՝ ջրատարի որոշ հատվածներ մաշված են և ենթակա են փոխարինման:

«Վարարաղբյուր»-ի ջրերը նույնպես հավաքվում են ՕԿՋ-ներում, որոնցից միայն մեկն է շահագործվում:

«Սպիտակաշեն» աղբյուրների ելքը՝ Փ125 մմ տրամաչափի, մոտ 5-6կմ երկարությամբ խողովակաշարով, որը գտնվում է բարվոք վիճակում, հասցվում է քաղաքին:

«Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կողմից սեփական միջոցներով նախագծվել և կառուցվել է «Սրոցահանքի» աղբյուրներից Նոյեմբերյան քաղաքի ջրամատակարարման համակարգը, որն իր մեջ ներառում է՝ Փ110 մմ մոտ 5 կմ երկարությամբ ջրատար և կապտաժային կառուցվածք:

Ենթաձրագրում ընգրկված Բերդ քաղաքի ջրամատակարարումը հիմնականում իրականացվում է Տավուշ, Հախում և Խնձորուտ գետերից, որոնցից վերցված ջուրը մշակվում է Բերդի քաղաքի մաքրման կայանում: Մաքրման ենթակա ջուրը՝ 300մմ տրամաչափի խողովակներով մուտք է գործում կայան, որտեղ մեխանիկական և կենսաբանական մաքրման ենթարկվելուց հետո տրվում է սպառողներին:

Բերդ քաղաքի ջրամատակարարումն իրականացվում է նաև «Շարապեի», «Միջի», «Սաքոյի» և այլ աղբյուրներից:

Շարապեի ձորում կառուցված կապտաժային կառուցվածքից, ջուրը՝ Փ150-50մմ թուջե խողովակներով տեղափոխվում է քաղաքի բաշխիչ ցանց:

2009-2011թթ-ին Ասիական Զարգացման Բանկի ֆինանսավորմամբ հիմնովին վերանորոգվել է Բերդ քաղաքի ջրի մաքրման կայանը և իրականացվել են «Բերդավանի» պոմպակայանի արդիականացման աշխատանքներ:

Համաշխարհային բանկի և Ասիական զարգացման բանկի վարկային ծրագրերով երկու բնակավայրերում իրականացվել են նաև բաշխիչ ցանցերի վերակառուցման և նոր ջրագծերի կառուցման աշխատանքներ:

Բնակավայրերի ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի մեծ մասը գտնվում են տեխնիկապես մաշված և քայքայված վիճակում: Առկա են մեծ հոսակորուստներ: Բաշխիչ ցանցերը բնութագրվում են ջրի անբավարար քանակությամբ և ճնշման պակասով: ՕԿՋ-ների մի մասը գտնվում են կիսաքանդ վիճակում և չեն շահագործվում որի պատճառով ջուրը տրվում է անմիջապես բաշխիչ ցանց:

Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքներում կան կոյուղու գործող համակարգեր: Համակարգերից հեռացվող կեղտաջրերը առանց մաքրման լցվում են Ելակ և Տավուշ գետեր, քանի որ գոյություն ունեցող տեղային մաքրման կայանները չեն գործում:

3. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ ԵՎ ԿԼԻՄԱՆ

Ենթաձրագրի շրջանակներում ընդգրկված Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքները գտնվում են ՀՀ Տավուշի մարզում: Մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության հյուսիս-արևելքում, զբաղեցնում է 2704 մ² մակերես: Նոյեմբերյան քաղաքը գտնվում է Տավուշի մարզի հյուսիսային մասում, Երևանից 187 կմ հեռավորության վրա: Իսկ Բերդ քաղաքը՝ մարզի հյուսիս-արևելյան մասում, Երևանից 202 կմ հեռավորության վրա: Մարզկենտրոնը Իջևան քաղաքն է, որը որը Երևան քաղաքից գտնվում է 112կմ հեռավորության վրա: Բնակավայրերի բացարձակ նիշերը տատանվում են 820-900մմ սահմաններում:

Տարածաշրջանը բնութագրվում է բարեխառն չափավոր տաք ամառով և մեղմ, անհողմային ձմեռով: Օդի միջին տարեկան ջերմաստիճանը +10°C է: Բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը հասնում է մինչև +40°C, իսկ բացարձակ նվազագույնը՝ -23°C:

Մթնոլորտային տեղումների միջին տարեկան քանակը կազմում է 500-580 մմ, հարաբերական խոնավությունը տատանվում է 76-79%: Ձյան ծածկույթի հաստությունը հասնում է մինչև 35 սմ: Գրունտի սառեցման խորությունը 0.43 մետր է՝ կախված բացարձակ բարձրությունից: Տարածաշրջանում գերակշռում են 2.6 մ/վրկ արագությամբ՝ արևմտյան և հյուսիս-արևմտյան ուղղության քամիները:

Տավուշի մարզի դիտարկվող տարածքները գտնվում են անտառային ցածր, միջին լեռնային և հետանտառային ցածր լեռնային լանդշաֆտային գոտուն: Տարածքի ռելիեֆը ձևավորվել է Փամբակի լեռնաշղթայի հյուսիսային լանջից սկիզբ առնող Աղստև գետի և նրա վտակների բերվածքներով: Տարածքի մակերևույթի կտրտվածության պատճառով բնակավայրերը տեղադրված են լեռների թեք լանջերին:

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից տարածքը ներկայացնում է ցածր լեռներ, սարավանդներ և նախալեռներ, էրոզիոն, խիստ մասնատված ռելիեֆով: Ջրաէրոզիոն և ջրակուտակումային ռելիեֆի ձևերը ներկայացված է մասամբ ժայռոտ լանջերով, խիստ մասնատված V-աձև, երբեմն արկղային հովիտներով: Լանջերի բնորոշ թեքությունները հասնում են 20-300 և 30-400: Ողողահունը, ցածր դարավանդները և թեք լանջերն զտագործվում են որպես արոտներ, իսկ քիչ թեքություն ունեցող լանջերը ծածկված են արժեքավոր գյուղատնտեսական հողերով:

Երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են ինչպես ժայռային, այնպես էլ մակերեսային նստվածքներ: Ժայռային և կիսաժայռային ապարները հիմնականում ներկայացված են՝ պորֆիրիտներով, կավային թերթաքարերով, տուֆաբրեկչիաներով, կոնգլոմերատներով, իսկ մակերեսային նստվածքները ներկայացված են խճազաքարային ապարների ավազային լցանյութերով, որոնց հզորությունը տատանվում է 2.0-8.0 մետր:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տարածքը հարուստ է գրունտային ջրերով: Ստորերկրյա ջրերի առկայությունը պայմանավորված է ծալքաբեկորային կառուցածքի ապարներով: Գրունտային ջրերը հայտնաբերված են 0.5-2.5 մ խորության վրա:

Էկզոգեն երկրաբանական երևույթներից տարածքում առկա են^a թույլ գծային մակերեսային էրոզիան, ջրոդողում մթնոլորտային տեղումներից, հունավոխում և հունախորացում, որոշ տեղերում՝ քարաթափություն, սողանքային մարմինների առկայություն և այլն:

Տարածաշրջանն ունի 0.2g գրունտների հորիզոնական արագացում և գտնվում է 8 բալ երկրաշարժերի հնարավոր ուժգնության շրջանում:

4. ԿԵՆՍԱԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՀՊԱՆՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐ

Տարածաշրջանում, ժամանակակից այրովիալ-պրոյուվիալ նստվածքների վրա ձևավորվել են ավազային, կավավազային և կարբոնատային հողային շերտերը, որոնք ներկայացված են՝ անտառային դարչնագույն և գորշ հողերով: Դարչնագույն հողերը բնութագրվում են փարթամ մարգագետնային բուսականությամբ և օգտագործվում են պտղաբուծության նպատակներով: Իսկ անտառային գորշ հողերը տարածված են հիմնականում բոխու-հաճարենու անտառների տակ:

Բուսական աշխարհը ներկայացված է չոր տափաստանային լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ օշինդրային և լեռնային քսերոֆիտ տեսակների գերակայությամբ: Օշինդրային բույսերի դոմինանտ տեսակներից տարածված են Bromus-ի տեսակները (Յորնուկ), Poa persica Trin (Դաշտավուկ), Ornithogolum montanum (Խնջլոգ), Hordeum crinitum Desf (գարի), Tulipa biflora L (Վարդակակաչ երկծաղկավոր) և այլն: Լեռնային քսերոֆիտներից տարածված են՝ Paliurus spina Chrizti Mill (Ժանտափուշ), Spiraea crenata L. (Սսպիրակ), Iris aphelia L. (Հիրիկ), Astragalus laguras W. (Գազ նապաստակապոչ) և այլն:

Վայրի օգտակար բուսատեսակներից տարածքներում հանդիպում են՝ Brjonia alba (օձախաղող սպիտակ), Juglans regia (ընկուզենի հունական), Datura stramonium (արջընկույզ սովորական):

Ծրագրի իրականացման տարածքներում պահպանության կարիք ունեցող ֆլորայի տեսակներից հարկ է նշել, Junipersus excalsa Polikarpos (Գիհի բազմապտուղ) - որպես կրճատվող տեսակ, Eringium Wanaturi (Երնջակ Վանատուրի) - անհետացող, Iris Pseudocaucasica (Հիրիկ կեղծկովկասյան) - հազվագյուտ, Lactuca Takhtadzani (Կաթնուկ Թախտաջանի) - հազվագյուտ, Salvia Grossheimii (Եղեսպակ Գռոսհեյմի) - հազվագյուտ և այլ տեսակներ:

Սկարագրվող տարածքում տարածված են ցածր բարձրության լեռնային տափաստաններին բնորոշ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ: Սակայն այստեղ հանդիպում են նաև արտագոնալ բնակավայրերին բնորոշ տեսակներ: Կաթնասուններն առավել կերպով ներկայացված են կրծողներով, որոնց մեծ մասը վարում է ստորգետնյա կենսակերպ: Սողունները և երկկենցաղները փոքրաքանակ են: Գարնան և աշնան սեզոններին այստեղ հանդիպում են բազմաթիվ չվանցող տեսակներ:

Տվյալ տարածքին բնորոշ դոմինանտ ֆաունայի տեսակներից կարելի է նշել Հայաստանում ամենուրեք տարածված՝ Crocidura (Սպիտակատամիկ), Canis lupus (Գայլ), Vulpes vulpes L. (Աղվես) Cricetus auratus Nat. (Գերմանամուկ), Mucrotus arvalis Pall. (Դաշտամուկ), Perdix perdix L.(Կաքավ), Grus grus L. (Կռունկ) և այլն:

Սկարագրվող տարածքում պահպանության կարիք ունեցող ֆաունայի տեսակներից հարկ է նշել՝ Erinaceus auritas Gmelin (Լայնականջ ոզնի) - անհետացող, Luscinia svecica occidentalis (Իրանական կապտափող) - անհետացող, Gyps fulvus Hablize - Linnaeus (Սովորական սպիտակագլուխ անգո) - անհետացող, Accipiter brevipes Seventzov (Եվրոպական սյուվիկ) - անհետացող, Falis silvestris caucasika Satunin (Կովկասյան անտառկատու) - անհետացող, Ursus arctos Syriacus Hamprich et Ehrenberg (Անդկովկասյան գորշ արջ) - անհետացող, Panthera pardus tullianus (Առաջավոր ասիական ընձառյուծ), Vipera raddei Boettger (Հայկական իծ) - անհետացման վտանգի տակ: Վերջին երեք տեսակները զրանցված են ՀՀ և Բնության Պահպանության Միջազգային Միության (ԲՊՄՄ) Կարմիր Գրքերում:

Ենթածրագրի իրականացման տարածքներում բնապահպանական տեսանկյունից խոցելի կամ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ չկան: Տարածաշրջանում է գտնվում «Գանձաքարի» արգելավայրը, որի սահմանը ենթածրագրում ընդգրկված Բերդ քաղաքից գտնվում է 6կմ հեռավորության վրա և «Զիկատար» արգելավայրը, որը Նոյեմբերյան քաղաքից գտնվում է 14կմ հեռավորության վրա: Այդ տարածքները չեն կրի վնասակար ազդեցություն ծրագրի իրականացման արդյունքում:

Ենթաձրագրում ընդգրկված բնակավայրերը չունեն նաև մշակութային, հնագիտական կամ ժառանգված տեղանքներ: Այս տեղեկությունները պարզվել են գյուղերում գյուղապետերի հետ անցկացված հարցումների արդյունքում: Գոյություն ունեցող 10-13-րդ դարերի ամրոցները և վանքերը քաղաքներից գտնվում են 2-5կմ հեռավորությունների վրա և ծրագիրը չի առնչվում վերջիններսիս հետ:

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Շրջակա միջավայրի նախնական գննությունը (ՇՄՆԶ) բացահայտել է, որ նախատեսվող ջրամատակարարման համակարգի բարելավման աշխատանքների իրականացման տարածքներում՝ /ծրագրի ազդեցության գոտում/ լանջափոխի, բուսական ու կենդանական տեսակների, հողային և ջրային ռեսուրսների վրա վնասակար ազդեցություններ չեն ակնկալվում: Ենթաձրագիրն իրականացվելու է հիմնականում բնակավայրերի կառուցապատված տարածքներում, իսկ աշխատանքների իրականացման համար նոր տարածքներ չեն ընդգրկվելու:

Ըստ շրջակա միջավայրի նախնական գննության՝ ենթաձրագիրը դասակարգվել է որպես “Բ” բնապահպանական կարգի ծրագիր: Աշխատանքային նախագծի հետ տվյալ ենթաձրագիր համար պետք է մշակվի շրջակա միջավայրի կառավարման պլան /ՇՄԿՊ/, որը պետք է ներառի աշխատանքային նախագծում ներառված Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքները:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. Բնապահպանական արագ գնահատման (ԲԱԳ) ստուգաթերթ

Երկիր/ծրագրի անվանումը ՀՀ բնակավայրերի ջրամատակարարման ու ջրահեռացման համակարգերի բարելավում

Ստորաբաժանում Ենթածրագիր 3 Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան և Բերդ քաղաքներ

Ուսումնասիրության հարցեր	Այո	Ոչ	Ոչ	Նշումներ
Ա. Ծրագրի վայրը Արդյո՞ք ծրագրի իրականացման տարածքը՝				
1. խիտ է բնակեցված			X	Ծրագրում ընդգրկված երկու բնակավայրերը համարվում են միջին խտության բնակեցված
2. ծանրաբեռնված է զարգացման/ շինարարական գործունեությամբ	X			Երկու բնակավայրերն էլ ունեն զարգացման ծրագրային քաղաքաշինական փաստաթղթեր /գլխավոր հատակագծեր/
3. կից է շրջակա միջավայրի տեսանկյունից որևէ զգայուն տարածքի, կամ գտնվում է դրա սահմաններում			X	Ենթածրագրի տարածքում չկան բնության զգայուն տարածքներ
4. մշակութային ժառանգության տեղամաս է	X			Համարյա բոլոր բնակավայրերում առկա են պատմամշակութային հուշարձաններ, սակայն ծրագիրը չի առնչվում վերջիններին
5. պահպանվող տարածք է			X	10-13-րդ դարի ամրոցները և վանքերը քաղաքներից գտնվում են 2-5կմ հեռավորության վրա
6. ճահճուտ է			X	Ծրագրի իրականացման տարածքում ճահուտներ չկան
7. մանգրային ծառուտ է		X		Հայաստանում նման տարածքներ չկան
8. գետաբերան է		X		Հայաստանը գտնվում է ջրհավաք ավազանի վերին հոսանքում և բոլոր գետերը (բացառությամբ Սևանի ավազանի), դուրս են հոսում երկրի տարածքից:
9. պահպանվող տարածքի բուֆերային գոտի է			X	
10. կենսաբազմազանության պահպանման հատուկ տարածք է			X	«Գանձաքարի» արգելա վայրը Բերդ քաղաքից գտնվում է 6կմ հեռավորության վրա, իսկ «Զիկատար» արգելավայրը, Նոյեմբերյանից գտնվում է 14կմ հեռավորության վրա
11. ծովախորշ է		X		
Բ. Ծրագրի միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություններ Արդյո՞ք ծրագիրը կհանգեցնի՝				
▪ վերին հոսանքում գտնվող համայնքներից, արդյունաբերական ձեռնարկություններից, գյուղատնտեսությունից կեղտաջրի հեռացման և հողի էռոզիայի հոսքի պատճառով աղտոտված ջրի մատակարարման			X	բնակավայրերի ջրամատակարարումն իրականացվում է ստորերկրյա աղբյուրներից
▪ պատմամշակութային հուշարձանների/տարածքների վիճակի վատացման և այդ տեղանքների կորստի/վնասման			X	Համարյա բոլոր բնակավայրերում առկա են պատմամշակութային հուշարձաններ, սակայն ծրագիրը չի առնչվում վերջիններին
▪ գրունտային ջրի չափազանց մեծ քանակով մղման պատճառով հողի նստման վտանգի		X		նախագծում չի նախատեսվում գրունտային ջրերի ջրառ, այդ իսկ պատճառով ծրագրի իրականացումը չի կարող հանգեցնել հողի նստեցման

Ուսումնասիրության հարցեր	Այո	Ոչ	Ոչ	Նշումներ
▪ համայնքների տեղահանման պատճառով առաջացող սոցիալական բախումների			X	չի կանխատեսվում
▪ մակերևութային և գրունտային ջրերի այլ շահառու ջրօգտագործումների հետ ջրամատակարարման համար չմաքրված ջրի ջրառի հակամարտությունների			X	Ենթադրագրի շրջանակներում խմելու ջրի մատակարարումն իրականացվում է ստորերկրյա աղբյուրներից: Խմելու ջուրը չպետք է օգտագործվի ոռոգման կամ այլ նպատակներով:
▪ չմաքրված ջրի անբավարար մատակարարման (օրինակ, չափազանց շատ պաթոգեններով կամ հանքային բաղադրիչներով)			X	Այս ենթադրագրի շրջանակներում խմելու ջրի մատակարարումն իրականացվում է ստորերկրյա աղբյուրներից, ախտահանումից հետո:
▪ բաշխիչ ցանց վտանգավոր ջրի առաքման			X	
▪ ջրառի աշխատանքների կամ ջրհորների ոչ պատշաճ պաշտպանության, հանգեցնելով ջրամատակարարման աղտոտման			X	ծրագրում ընդգրկված ջրընդունիչները և հորերը կահավորված են ցանկապատերով և սանիտարական գոտիներով
▪ գրունտային ջրի չափազանց մեծ ջրառի, հանգեցնելով աղայնացման և հողի նստեցման			X	Նախագծում չի նախատեսվում գրունտային ջրերի ջրառ, այդ իսկ պատճառով ծրագրի իրականացումը չի կարող հանգեցնել աղակալման և գրունտի նստեցման
▪ պաշարապահ ջրամբարում ջրի մուտքների չափազանց շատ աճի			X	
▪ համայնքի ենթակառուցվածքի հզորությունների սահմանը գերազանցող ծավալով կեղտաջրերի արտադրության աճի			X	Համայնքները չունեն կոյուղու մաքրման համակարգ
▪ ջրի մաքրման կայաններից տիղմի ոչ պատշաճ ձևով հեռացման		X		Այս ենթադրագրի համար կիրառելի չի:
▪ աղմուկը և այլ հնարավոր վնասները մեղմելու և ենթակառուցվածքները պաշտպանելու համար պոմպակայանների և մաքրման կայանների շուրջ ոչ պատշաճ բուֆերային գոտու առկայության			X	ծրագրի շրջանակներում նախագծված պոմպակայանը սահմանազատված կլինի սանիտարական գոտին պահպանող ցանկապատով
▪ հաղորդագծերի և մոտեցնող ճանապարհների հետ կապված վատթարացումների			X	մոտեցնող ճանապարհների վատթարացում չի նախատեսվում, իսկ էլեկտրահաղորդման գծերի հետ հատման դեպքում հատումը կիրականացվի պահանջվող նորմաներին համապատասխան
▪ քլորի և այլ վնասակար քիմիական նյութերի ընդունման, պահեստավորման և բեռնաթափման ոչ պատշաճ նախագծված կառուցվածքներից ծագող առողջապահական վտանգների			X	քլորի և այլ վտանգավոր քիմիական նյութերի ստացման, պահպանման համար նախատեսված միավորների նախագծային փաստաթղթերը կազմվում են գործող նորմատիվների պահանջներին համապատասխան
▪ ախտահանման համար օգտագործվող քլորից աշխատողների առողջության և անվտանգության վտանգների, շինարարության և շահագործման ժամանակ կենսաբանական և ֆիզիկական այլ վտանգների	X			քլորի, կամ այլ աղտոտող նյութերի հետ աշխատելիս անհրաժեշտ է պահպանել սահմանված տեխնոլոգիական գործընթացները
▪ մարդկանց տեղափոխման կամ պարտադրված վերաբնակեցման			X	Չի կանխատեսվում
▪ աղբատների, կանանց և երեխաների, բնիկների կամ այլ խոցելի խմբերի վրա անհամաչափ ազդեցության			X	Չի կանխատեսվում
▪ շինարարական աշխատանքների պատճառով աղմուկի ու փոշու	X			մեղմացնող միջոցառումները կներառվեն ԲԿՊ-ում /բնապահպանական կառավարման պլան/
▪ շինարարական աշխատանքների պատճառով ճանապարհային երթևեկության ավելացման	X			ոչ էական աճ, կանխատեսվում է շինարարության ժամանակահատվածի համար

Ուսումնասիրության հարցեր	Այո	Ոչ	Ոչ	Նշումներ
<ul style="list-style-type: none"> շինարարական գործունեությունից հողի շարունակական էռոզիայի/ նստվածքների տեղափոխման 	X			Շինարարության կազմակերպման կոնկրետ միջոցառումները կտրվեն ԲԿՊ-ում
<ul style="list-style-type: none"> վատ ՇևՊ մաքրման գործընթացների (հատկապես ֆիլտրերում տիղմի կուտակման) և բաշխիչ համակարգերում մնացորդային քլորի ոչ պատշաճ մոնիտորինգի հետեվանքով անհամապատասխան քլորացման պատճառով վտանգավոր ջրի մատակարարման 			X	Ֆիլտրերում տիղմի կուտակման խնդիրը կիրառելի չէ, իսկ բաշխման համակարգում մնացորդային քլորի մոնիտորինգն իրականացվում է ՀՀ ԱՆ-ի կողմից սահմանված կարգով:
<ul style="list-style-type: none"> չեզոքացնող քիմիական նյութերի մատակարարմանը ոչ համարժեք ուշադրություն դարձնելու հետևանքով կոռոզիայի ենթարկված բաշխման համակարգով ջրի առաքման 		X		Այս համակարգի շահագործման ժամանակ ջուրը մաքրող քիմիական նյութեր չեն գործածվում
<ul style="list-style-type: none"> քլորի զագի պատահական արտահոսքի 			X	Չի կանխատեսվում
<ul style="list-style-type: none"> չափից ավելի մեծ ջրառի հետևանքով հոսանքն ի վար ջրօգտագործողների վրա բացասական ազդեցության 		X		Համակարգի վերակառուցման նախագիծը մշակվում է բացառելու համար նման իրավիճակները
<ul style="list-style-type: none"> ջրի մրցակցային օգտագործումների 			X	Ծրագրի նպատակն է մեղմել ջրօգտագործման մրցակցությունը
<ul style="list-style-type: none"> ջրամատակարարման աճի պատճառով կեղտաջրի հոսքի աճի 	X			
<ul style="list-style-type: none"> կենցաղային ջրերի ծավալի ավելացման (խոհանոցային և լվացքի ջուր) և կոյուղու մաքրման կայաններում տիղմի ծավալի աճի 	X			ծրագրում ընդգրկված բնակավայրերում գոյություն ունեցող կոյուղու մաքրման կայանները չեն գործում
<ul style="list-style-type: none"> ծրագրի շինարարության և շահագործման ժամանակ բնակչության մեծ ներհոսքի, ինչը կարող է սոցիալական ենթակառուցվածքի ու ծառայությունների վրա (ինչպես օրինակ ջրամատակարարման ու ջրահեռացման համակարգերը) բեռնվածքի աճ առաջացնել 			X	ծրագիրը գոյություն ունեցող համակարգերի վերակառուցման և վերաբերվում, սոցիալական նոր ազդեցություն չի կանխատեսվում
<ul style="list-style-type: none"> սոցիալական կոնֆլիկտների, էթե վարձում են այլ շրջաններից կամ երկրներից աշխատողների 			X	Ծրագրով խրախուսվում է տեղական աշխատուժի օգտագործումը
<ul style="list-style-type: none"> շահագործման և շինարարության ժամանակ պայթուցիկ նյութերի, վառելիքի և այլ քիմիական նյութերի տեղափոխման, պահեստավորման, օգտագործման և/կամ հեռացման պատճառով համայնքի առողջության և անվտանգության համար ռիսկերի 	X			ծրագրի շրջանակներում օգտագործվող պայթուցիկ նյութերի, վառելիքի և այլ քիմիական նյութերի օգտագործման անվտանգության կանոնները պահպանելու դեպքում ռիսկերը կհասցվեն նվազագույնի,
<ul style="list-style-type: none"> համայնքի առողջության և անվտանգության համար ռիսկերի՝ պատահական վթարների և բնական վտանգների պատճառով, հատկապես երբ ծրագրի կառուցվածքային տարրերը կամ բաղադրիչները հասանելի են ազդակիր համայնքի անդամների համար կամ երբ դրանց վթարը ծրագրի տարրերի շինարարության, շահագործման և ապամոնիտորման ժամանակ կարող է բերել համայնքի վնասման 	X			ծրագրի շրջանակներում օգտագործվող պայթուցիկ նյութերի, վառելիքի և այլ քիմիական նյութերի տեղափոխման, պահեստավորման, օգտագործման անվտանգության կանոնները պահպանելու դեպքում պատահական վթարների և բնական աղետների հետևանքով համայնքների և սպասվող ռիսկերը կհասցվեն նվազագույնի

Հարցեր կլիմայական փոփոխությունների և աղետների ռիսկի վերաբերյալ Հետևյալ հարցերը նախատեսված չեն բնապահպանական դասակարգման համար: Նրանք այս հարցաթերթում ընդգրկվել են, որպեսզի օժանդակեն կլիմայական աղետների հնարավոր վտանգները սահմանելուն	Այո	Ոչ	Նշումներ
<ul style="list-style-type: none"> Արդյո՞ք նախագծային տարածքը ենթակա է այնպիսի վտանգների, ինչպես օրինակ երկաշարժերը, հեղեղումները, սողանքները, տրոպիկական ցիկլոնային քամիները, փոթորկոտ ավելեծությունները, ցունամիի կամ հրաբխային ժայթքումները և կլիմայական փոփոխությունները (տե՛ս հավելված 1) 	X		Հայաստանը գտնվում է ակտիվ տեկտոնական գոտում և կարող է ենթարկվել վտանգների՝ բոլոր հնարավոր հետևանքներով
<ul style="list-style-type: none"> Կարո՞ք են ջերմաստիճանի, տեղումների, կամ ծայրահեղ իրադարձությունների փոփոխությունները ծրագրի տևողության ընթացքում ազդել տեխնիկական կամ ֆինանսական կայունության վրա (օրինակ՝ անձրևների քանակի փոփոխությունների պատճառով կայուն ջրամատակարարման կրճատում, ծովի մակարդակի բարձրացման պատճառով առաջարկվող ջրամատակարարման աղբյուրում աղակալում) 	X		տեղումների քանակի կրճատումը կարող է հանգեցնել աղբյուրներում ջրի քանակի նվազմանը, ինչն իր հերթին կհանգեցնի կայուն ջրամատակարարման խաթարմանը
<ul style="list-style-type: none"> Արդյո՞ք ծրագիրն ունի դեմոգրաֆիկ կամ հասարակատնտեսական կողմեր, որոնք արդեն խոցելի են (օրինակ՝ բնակչության, գյուղական-քաղաքային ներգաղթողների, անօրինական բնակիչների, ազգային փոքրամասնությունների, կանանց կամ երեխաների հաճախակի անտեսվածության) 		X	
<ul style="list-style-type: none"> Արդյո՞ք ծրագիրը կարող է մեծացնել շրջակա տարածքի կլիմայական, կամ աղետների նկատմամբ խոցելիությունը (օրինակ՝ ջրի օգտագործում խոցելի աղբյուրից, որից օգտվում են մեծ թվով սպառողներ, կամ նպաստել երկրաշարժի գոտիներում բնակչության հաստատմանը) 		X	

* Աղետը համարվում են հավանական վնասակար ֆիզիկական իրադարձություն

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ

SUBPROJECT V. IMPROVEMENT OF TAVUSH REGION SETTLEMENTS WATER SUPPLY SYSTEMS

